

University of Groningen

Kan een pandhouder een kwaliteitsrekening aanhouden ter zake van de inning van aan hem verpande vorderingen?

van der Linden, Teun

Published in:
WPNR Weekblad voor Privaatrecht Notariaat en Registratie

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2023

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

van der Linden, T. (2023). Kan een pandhouder een kwaliteitsrekening aanhouden ter zake van de inning van aan hem verpande vorderingen? *WPNR Weekblad voor Privaatrecht Notariaat en Registratie*, 2023(7414), 453-461.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Kan een pandhouder een kwaliteitsrekening aanhouden ter zake van de inning van aan hem verpande vorderingen?

1. Inleiding

Sinds het arrest *Van Dooren q.q./Holding* weten we dat de inningsbevoegdheid van een pandhouder die een mededeling heeft gedaan als bedoeld in art. 3:246 lid 1 BW ruim is,¹ in die zin dat hij méér mag innen dan zijn met het pandrecht versterkte vordering op de schuldenaar/pandgever groot is.² De pandhouder mag zelfs de inning voortzetten nadat hij al voldoende heeft geïnd om daaruit de gecureerde vordering te voldoen. Het is een praktische regel die ervoor zorgt dat de inning van verpande vorderingen op een ordentelijke wijze verloopt.³ Voorkomen wordt dat schuldenaren aan wie is medegedeeld dat zij aan de pandhouder moeten betalen, geconfronteerd worden met een latere mededeling dat zij toch aan een ander moeten betalen omdat de inningsbevoegdheid van de eerste pandhouder is geëindigd vanwege het feit dat hij inmiddels genoeg heeft geïnd.

Mede door deze ruime inningsbevoegdheid kan het gebeuren dat er in een concreet geval een executieoverschot is. Dit kan voor de pandgever problematisch zijn, met name als de pandhouder insolvent raakt.⁴ De vordering ter zake van een eventueel overschot ex 3:253 lid 1 BW die de pandgever op de pandhouder heeft is namelijk een *concurrente*.⁵ De positie van de pandgever kan ernstig verslechteren als meer is geïnd dan de omvang van de gecureerde vordering. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat de pandhouder vorderingen van de pandgever int die waren versterkt met pand- en/of hypotheekrechten. Is er daardoor een inningsoverschot ontstaan, dan heeft de pandhouder – in plaats van meerdere door pand- en hypotheekrechten gecureerde vorderingen – slechts één concurrente vordering op de pandhouder ter zake van dit overschot.⁶

Dit probleem kan – deels⁷ – het hoofd worden geboden indien aangenomen wordt dat de innende pandhouder een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijk effect kan én moet aanhouden.⁸ Houdt de innende pandhouder een dergelijke kwaliteitsrekening aan, dan blijft de pandgever – tot het moment van executie op de voet van 3:253 lid 1 BW – rechthebbende van het geïnde, doordat de vordering op de bank dan niet toebehoort aan de rekeninghouder (de innende pandhouder) maar aan de pandgever(s).⁹ Het is echter niet zeker of een pandhouder een dergelijke rekening wel kán aanhouden. De meningen hierover

Mr. dr. T. van der Linden*

* Universitair docent goederenrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen.
(teun.van.der.linden@rug.nl)

1. Het kan zowel gaan om een pandrecht dat van meet af aan openbaar is (een openbaar pandrecht) als een stil pandrecht dat op een later moment is geopenbaard aan de debiteur.
2. HR 9 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:524, NJ 2021/214, m.nt. F.M.J. Verstijlen (Van Dooren q.q./Holding B.V.), r.o. 3.2.2.-3.2.4.
3. Zie: Verstijlen 2021, nr. 9.
4. Zie: Verstijlen 2021, nr. 9.
5. Zie: Van Vliet 2011, par 2.1; Zwalve 2014, p. 532; Nieuwesteeg 2022, p. 377. De laatstgenoemde pleit dat de vordering een goederenrechtelijke status behoort te hebben. Zie Nieuwesteeg 2022, p. 386.
6. Zwalve 2014, p. 523-524.
7. Deels, want zelfs als de pandhouder een kwaliteitsrekening kan en moet aanhouden ter zake van de inning, blijft de pandgever ervan afhankelijk of de pandhouder daadwerkelijk int via een kwaliteitsrekening.
8. Een andere oplossing is verdedigd door Nieuwesteeg. Hij betoogt dat de pandgever een goederenrechtelijke aanspraak moet hebben op het executieoverschot als bedoeld in art. 3:253 lid 1 BW. Zie: Nieuwesteeg 2022, p. 386.
9. De goederenrechtelijke werking die verbonden is aan een kwaliteitsrekening kan in potentie op verschillende manieren worden vormgegeven. Zie bijvoorbeeld Wolfert 2007, hoofdstuk 6 en 7 en de aldaar vermelde literatuur. In deze bijdrage wordt met een goederenrechtelijk werkende kwaliteitsrekening een kwaliteitsrekening bedoeld, waarbij het goederenrechtelijke effect eruit bestaat dat niet de rekeninghouder de rechthebbende van de vordering is (zoals gewoonlijk het geval is), maar de belanghebbende, hier: de pandgever wiens vorderingen worden geïnd. Aan de zienswijze waarbij de vordering een afgescheiden deel van het vermogen van de rekeninghouder is wordt dus geen aandacht besteed.

lopen uiteen. Sommige auteurs betogen dat dit het geval is,¹⁰ terwijl anderen dit betwijfelen of zelfs ontkennen.¹¹

Deze twijfel is ietwat verrassend te noemen. Voor gevallen waarin een openbaar pandhouder of de rechthebbende van een *medegedeeld* stil pandrecht (hierna worden beiden steeds aangeduid met openbaar pandhouder) een of meer voordeelingen op naam int, lijkt de wetgever namelijk tot uitgangspunt te hebben genomen, dat de *pandgever* rechthebbende wordt van het geïnde. Immers, op grond van art. 3:246 lid 5 BW komt het pandrecht dat de pandhouder op de voordeeling had, na de inning op het geïnde te rusten, hetgeen in de systematiek van het goederenrecht alleen denkbaar is als de pandgever rechthebbende van het geïnde is.¹² Het is namelijk vanwege het bepaalde in art. 3:81 lid 2 aanhef en sub e BW niet mogelijk om een beperkt recht – zoals een pandrecht – op een eigen goed te hebben. Als de inning giraal geschiedt – zoals meestal het geval zal zijn – dan is een kwaliteitsrekening een voor de hand liggende methode om ervoor te zorgen dat het geïnde in het vermogen van de pandgever valt. De minister zet in de memorie van toelichting dan ook uiteen, dat de pandhouder *verplicht* is om een kwaliteitsrekening aan te houden waarop hij – afgescheiden van zijn eigen vermogen – de gelden moet ontvangen ter zake van de inning, zodat de pandgever rechthebbende van het geïnde wordt en de pandhouder een pandrecht op het geïnde verkrijgt.¹³ De minister verwees naar het *Slis-Stroom*-arrest, waarin de Hoge Raad voor het eerst de kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking heeft aanvaard.¹⁴

In de verwijzing naar het *Slis-Stroom*-arrest schuilt volgens sommigen echter een probleem. Het arrest lijkt door *ProCall* te zijn achterhaald.¹⁵ In het *ProCall*-arrest heeft de Hoge Raad de aanvaarding van kwaliteitsrekeningen met goederenrechtelijke werking aan banden gelegd, doordat hij – in beginsel – een wettelijke grondslag eist voor het aanhouden van een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking.¹⁶ De eerder genoemde twijfel of een innende pandhouder een kwaliteitsrekening kan openen is ontstaan door dit hierna te bespreken arrest.

In dit artikel zal evenwel worden betoogd dat moet worden aangenomen dat de openbare pandhouder wel degelijk een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijk effect kan aanhouden ter zake van de inning en dat het *ProCall*-arrest dit niet anders heeft gemaakt. In mijn optiek is de twijfel in de literatuur namelijk het gevolg van een te restrictieve uitleg van dit arrest.

De opzet is als volgt. Allereerst zal worden besproken waarom na *ProCall* wordt betwijfeld of een innende pandhouder een kwaliteitsrekening kan openen (par. 2). Vervolgens zal worden uiteengezet dat het *ProCall*-arrest in het algemeen te restrictief wordt opgevat doordat de rechtsregel soms op een onjuiste wijze wordt gecomprimeerd (par. 3). Daarna zal worden betoogd, dat er aanknopingspunten zijn op basis waarvan kan worden aangenomen, dat de innende pandhouder – óók na *ProCall* – met goederenrechtelijk effect een kwaliteitsrekening kan aanhouden (par. 4). Daarna zal – kort – worden ingegaan op de door de pandhouder aan te houden kwaliteitsrekening ter zake van de inning (par. 5).

2. De twijfels in de literatuur na het *ProCall*-arrest

Wie na het *Slis-Stroom*-arrest¹⁷ dacht dat de Hoge Raad op grote schaal bereid is om goederenrechtelijke werking aan kwaliteitsrekeningen toe te kennen, kwam bedrogen uit.¹⁸ In het *ProCall*-arrest toont de Hoge Raad zich terughoudend.¹⁹ Het ging in deze zaak om het volgende.

10. Zie bijvoorbeeld: Asser/Van Mierlo & Krzemiński 3-VI 2020/215; Sniijders 2004, p. 305. Sommige schrijvers lijken er impliciet vanuit te gaan dat de openbaar pandhouder der zake van de inning een kwaliteitsrekening kan openen. Zie bijvoorbeeld: Reehuis & Heisterkamp, *Pitlo Goederenrecht* 2019, nr. 829; Kaptein 2016, p. 172.
11. Richting een ontkennend antwoord, bijvoorbeeld: D.F.H. Stein in: GS Vermogensrecht, art. 3:246 BW, aant. 4.3.3.2; Spath 2010, p. 379-380; Steneker, *Pandrecht (Mon. BW nr. B12a)*, 2012/52 (oude druk); Booms 2017, p. 120-121; Zwolve 2014, p. 533, voetnoot 65 *in fine*; Wibier 2012, p. 383; Van Vliet 2011 par. 2.1. Zie laatstelijk: Nieuwesteeg 2022, p. 382 en p. 384. Twijfelend, bijvoorbeeld: Sniijders & Rank-Berenschot, *Goederenrecht* (SBR), Deventer: Kluwer 2022, nr. 548; Wolfert 2007, nr. 29; Verdaas 2008, p. 317; Drinkhill 2009, p. 172. Twijfelend is in mijn optiek ook Koops. Koops 2010, p. 342, voetnoot 193 en voetnoot 200; Van Anken noemt het aanhouden van een kwaliteitsrekening door een pandhouder 'omstreden'. Zie Van Anken 2018, nr. 3.5.
12. Zie bijvoorbeeld: Asser/Van Mierlo & Krzemiński 3-VI 2020/215; Booms 2017, p. 120.
13. Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340.
14. In een overweging ten overvloede wees de Hoge Raad op de mogelijkheid van een kwaliteitsrekening. Zie: HR 2 februari 1984, ECLI:NL:HR:1984:AG4750, NJ 1984/752, m.nt. W.M. Kleijn (*Slis-Stroom*), r.o. 3.2.
15. Zie bijvoorbeeld Van Vliet 2011, par. 2.1.
16. HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF3413, NJ 2004/196, m.nt. W.M. Kleijn (*Procall*).
17. HR 2 februari 1984, ECLI:NL:HR:1984:AG4750, NJ 1984/752, m.nt. W.M. Kleijn (*Slis-Stroom*), r.o. 3.2.
18. Schoordijk toont zich teleurgesteld. Zie: Schoordijk 2003, p. 557-558.
19. HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF3413, NJ 2004/196, m.nt. W.M. Kleijn (*Procall*).

ProCall verzorgt de facturering en incasso van een coöperatie van een groep artsen en heeft voor dat doel op eigen naam een rekening geopend bij de Generale Bank waarbij aan de tenaamstelling was toegevoegd ‘inzake Coöperatie Beatrix’. Deze rekening is vervolgens uitsluitend gebruikt om betalingen in ontvangst te nemen van patiënten van de coöperatie. Op 10 december 1997 gaat ProCall failliet. De coöperatie bevoegt dat de rekening een kwaliteitsrekening is met goederenrechtelijke werking en dat het saldo op de rekening dus niet tot de failliete boedel behoort.

De Hoge Raad gaat daarin niet mee en is van oordeel dat de door ProCall aangehouden kwaliteitsrekening géén goederenrechtelijke werking heeft en dat het saldo valt in de failliete boedel, waardoor de artsencoöperatie slechts een concurrente vordering heeft. De Hoge Raad neemt bij het genoemde oordeel tot uitgangspunt (dat overigens niet helemaal zuiver is),²⁰ dat een kwaliteitsrekening een uitzondering is op het beginsel van art. 3:276 BW, inhoudende dat een schuldenaar instaat met zijn hele vermogen. Slechts op grond van de wet kan, aldus de Hoge Raad, een uitzondering op dit beginsel worden aanvaard, waarna wordt overwogen:²¹

“Weliswaar heeft de Hoge Raad [...] voor een specifiek geval een uitzondering op dit uitgangspunt aanvaard, maar met verdere uitbreiding daarvan dient terughoudendheid te worden betracht gezien de rechtszekerheid en de belangen van het financieersverkeer, die bij het voormelde uitgangspunt bij uitstek zijn betrokken. Dit klemmt temeer gelet op het feit dat de wetgever op dit arrest inmiddels slechts voor een eveneens specifiek [...] geval heeft voortgebouwd, daarbij onderstrepd dat terughoudendheid gepast is en dat de desbetreffende materie vooralsnog niet voldoende kan worden overzien om tot een algemene regeling van de derdenrekening te komen. Dat specifieke geval is de generale kwaliteitsrekening, aan te houden door notarissen en gerechtsdeurwaarders. Bij het zetten van deze stap heeft de wetgever benadrukt dat voor het maken van een uitzondering als hiervoor bedoeld goede gronden vereist zijn, welke in het geval van de notaris en de gerechtsdeurwaarder gevonden kunnen worden in de bescherming van het publiek, dat erop mag vertrouwen en ook daadwerkelijk pleegt te vertrouwen dat zij als degenen wier wettelijke taak in vele gevallen meebrengt dat hun door derden gelden worden toevertrouwd, deze gelden afgescheiden houden van hun eigen vermogen.”

Vervolgens overweegt de Hoge Raad dat de wettelijke bepalingen die het voor notarissen en

gerechtsdeurwaarders mogelijk maken een goederenrechtelijk werkende kwaliteitsrekening aan te houden (art. 25 Wet op het notarisambt (hierna Wna) en art. 19 Gerechtsdeurwaarderswet (hierna GDW)), analogisch kunnen worden toegepast op advocaten en accountants omdat deze een vergelijkbare vertrouwenspositie hebben. De mogelijkheid voor advocaten en accountants om een kwaliteitsrekening aan te houden, oordeelt de Hoge Raad, à la het *Quint/Te Poel*-arrest,²² als ‘passend binnen het stelsel van de wet en aansluitend bij de wel in de wet geregelde gevallen’.²³ Een incasso-organisatie als ProCall kan, volgens de Hoge Raad, echter géén kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking aanhouden. Daarvoor zijn geen goede gronden.

Zoals gezegd is na *ProCall* twijfel gerezen of een innende pandhouder met goederenrechtelijk effect een kwaliteitsrekening kan openen.²⁴ Steneker drukt zich zelfs zo uit, dat de Hoge Raad in *ProCall* zou hebben bepaald dat pandhouders géén kwaliteitsrekening kunnen aanhouden.²⁵ De gewoonlijk in de literatuur gevolgde redenering is tweeledig. Enerzijds constateert men (dit gebeurt vaak impliciet) dat voor de bevoegdheid tot het aanhouden van een kwaliteitsrekening door een innende pandhouder géén wettelijke grondslag is te vinden zoals voor notarissen en deurwaarders wél het geval is.²⁶ Anderzijds wordt erop gewezen dat pandhouders géén vertrouwensfunctie hebben zoals advocaten en

20. Het uitgangspunt is niet zuiver. Kern van de kwaliteitsrekening is dat het saldo van deze rekening juist niet tot het vermogen van de rekeninghouder behoort en dus van meet af aan geen deel uitmaakt van het vermogen waar art. 3:276 en art. 3:277 BW op doelt. Zie in deze zin: Asser/Kortmann 3-III 2017/132; Vriesendorp 2004, p. 779. Feitelijk zou evenwel van een vorm van preferentie gesproken kunnen worden. De preferentie houdt dan in dat de bedragen op de kwaliteitsrekening van meet af aan toebehoren aan een ander dan de rekeninghouder zelf. Zie: Snijders 2004, p. 301-302.

21. HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF3413, NJ 2004/196, m.nt. W.M. Kleijn (*Procall*), r.o. 3.3.4.

22. HR 30 januari 1959, ECLI:NL:HR:1959:AI1600, NJ 1959/548, m.nt. D.J. Veegens (*Quint/Te Poel*).

23. HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF3413, NJ 2004/196, m.nt. W.M. Kleijn (*Procall*), r.o. 3.3.4.

24. Par 1.

25. Steneker, *Pandrecht* (Mon. BW nr. B12a), 2012/52 (oude druk).

26. De constatering is expliciet bij: Nieuwesteeg 2022, p. 384.

accountants zodat er geen analogie is met art. 25 Wna en art. 19 GDW.²⁷ Meer in het algemeen – los van de specifieke discussie of een innende pandhouder een kwaliteitsrekening kan openen – wordt de *ProCall*-leer wel zo weergegeven, dat een goederenrechtelijk werkende kwaliteitsrekening slechts is weggelegd voor partijen met een vertrouwenspositie die op één lijn kunnen worden gesteld met de notaris en de deurwaarder.²⁸ Een pandhouder valt daar niet onder.

3. Nadere analyse van de *ProCall*-maatstaf

In mijn optiek gaat de literatuur uit van een te strikte uitleg van het *ProCall*-arrest, voor zover betoogd wordt dat er alléén ruimte is voor een kwaliteitsrekening voor partijen die een vergelijkbare vertrouwensfunctie hebben als notarissen en deurwaarders. Dit is een onjuiste comprimering van het arrest, die geen recht doet aan de onderliggende maatstaf van het *ProCall*-arrest.

Ik leg dit uit. In zekere zin spreekt de Hoge Raad zichzelf tegen. Enerzijds overweegt de Hoge Raad ferm dat een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking een wettelijke grondslag behoeft. Anderzijds heeft de Hoge Raad zowel vóór *ProCall* (in het *Slis-Stroom*-arrest) als in het *ProCall*-arrest zélf goederenrechtelijke werking aan kwaliteitsrekeningen toegekend, zonder dat daarvoor een expliciete wettelijke grondslag kan worden aangewezen.²⁹ Wanneer we tot een synthese moeten komen, dan lijkt de beste uitleg van het arrest te zijn dat het *uitgangspunt* is dat een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking een wettelijke grondslag vereist, maar dat er in bepaalde gevallen redenen kunnen zijn om van dit uitgangspunt af te wijken. Wel moeten die redenen zwaar genoeg zijn om een dergelijke afwijking te rechtvaardigen, omdat de rechtszekerheid en de belangen van het financieringsverkeer nopen tot terughoudendheid. De door de Hoge Raad gebezigde techniek is het *Quint/Te Poel*-criterium. De Hoge Raad komt immers tot de conclusie dat naast notarissen en gerechtsdeurwaarders óók advocaten en accountants een kwaliteitsrekening kunnen openen omdat het rechtscollege dit ziet als ‘passend binnen het stelsel van de wet en aansluitend bij de wel in de wet geregelde gevallen’. De Hoge Raad wijst er daarbij nog op dat volgens de wetgever goede gronden vereist zijn om goederenrechtelijke werking aan een kwaliteitsrekening toe te kennen.³⁰ Bij advocaten en accountants bestaat die goede grond eruit dat ze een vergelijkbare vertrouwensfunctie vervullen als een notaris en een deurwaarder.

De *Quint/Te Poel*-maatstaf is dus het onderliggende criterium dat de Hoge Raad hanteert in het *ProCall*-arrest.³¹ De verwijzing naar de ziens-

wijze van de wetgever dat er voor goederenrechtelijke werking van een kwaliteitsrekening goede gronden moeten zijn, maakt duidelijk dat niet zomaar moet worden aangenomen dat een kwaliteitsrekening goederenrechtelijke werking heeft. De samenvatting van *ProCall* dat alleen partijen die een vergelijkbare vertrouwensfunctie vervullen als een notaris of een gerechtsdeurwaarder een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking kunnen aanhouden is, mijns inziens, te beperkt. Er wordt dan slechts één specifieke toepassing van de *Quint/Te Poel*-formule – ik doel op de aansluiting bij art. 25 Wna en art. 19 GDW – onderstreept. Bedacht moet evenwel worden dat niet uitgesloten is dat het aanvaarden van een kwaliteitsrekening in een concreet geval op *een andere manier* in het stelsel van de wet kan passen dan een analogie met art. 25 Wna en art. 19 GDW en dat er in een concreet geval andere goede gronden kunnen zijn voor het aanvaarden van een kwaliteitsrekening dan de bijzondere vertrouwenspositie van de rekeninghouder.³²

4. Ook na *ProCall* moet worden aangenomen dat een pandhouder een kwaliteitsrekening kan openen

Een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijk effect ter zake van de inning van verpande vorderingen past in mijn optiek in het stelsel van de wet en sluit aan bij de wel in de wet geregelde gevallen. Bovendien zijn er ook goede gronden voor. Weliswaar kan géén aansluiting worden gevonden bij specifieke bepalingen waarin de

27. Zo bijvoorbeeld: Booms 2017, p. 120. Zie laatstelijk Nieuwesteeg 2022, p. 385.

28. Zie in deze zin bijvoorbeeld: Asser/Kortmann 3-III 2017/132; Steneker, *Pandrecht* (Mon. BW nr. B12a), 2012/31 in fine (oude druk); Verdaas in *GS Faillissementswet*, art. 20 Fw, aant. 11; Wolfert 2007, nr. 3; Perrick geeft aan dat art. 25 Wna en art. 19 GDW niet analogisch mag worden toegepast op andere beroepsbeoefenaren dan advocaten en registeraccountants en dat, bijvoorbeeld, een arbiter zich moet bedienen van een stichting derdengelden. Zie: Asser/Perrick 3-V 2019/101.

29. Vriesendorp heeft dit ten aanzien van het *Slis-Stroom*-arrest fijntjes opgemerkt. Zie: Vriesendorp 2004, p. 779.

30. Zie: HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF3413, NJ 2004/196, m.nt. W.M. Kleijn (*Procall*), r.o. 3.3.4. De Hoge Raad verwijst naar: Kamerstukken II, 1993/94, 23706, nr. 3, p. 28.

31. Zie bijvoorbeeld: Struycken 2007, p. 774-775.

32. Ook H.J. Snijders meent dat de Hoge Raad de deur niet helemaal gesloten heeft voor een kwaliteitsrekening in andersoortige gevallen. Zie: Snijders 2004, p. 303.

wetgever voor een bepaald geval een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking aanvaardt, zoals art. 25 Wna en art. 19 GDW, maar een kwaliteitsrekening sluit wél nauw aan bij art. 3:246 lid 5 BW dat ervan uitgaat dat de innende pandhouder een pandrecht op het geïnde krijgt, hetgeen bij de meest reguliere vorm van betaling – de girale betaling – slechts denkbaar is als het geïnde toebehoort aan de pandgever.³³ H.J. Snijders merkt treffend op dat art. 3:246 lid 5 BW een kwaliteitsrekening *impliceert*.³⁴ Dit wordt onderstreept doordat de minister, zoals al is opgemerkt, te kennen heeft gegeven dat de pandhouder een kwaliteitsrekening moet aanhouden om te bewerkstelligen dat het geïnde niet opgaat in zijn vermogen.³⁵ Kennelijk bestaan er voor de wetgever goede gronden voor een goederenrechtelijk werkende kwaliteitsrekening voor de innende pandhouder. En hoe kan het ook anders: zou de pandhouder níét de mogelijkheid hebben een kwaliteitsrekening te openen, dan zou dit een lelijke weeffout in het BW zijn, omdat art. 3:246 lid 5 BW dan sterk aan betekenis zou verliezen als het gaat om de girale inning van geldvorderingen.³⁶

De zienswijze dat óók een openbaar pandhouder ter zake van de inning een kwaliteitsrekening kan aanhouden, past ook bij het systeem dat de Hoge Raad in het *Van Dooren q.q./Holding*-arrest geeft voor het verhaal van de openbaar pandhouder op vorderingen op naam.³⁷ Wordt door inning verhaal genomen op vorderingen, dan moeten volgens de Hoge Raad twee fases worden onderscheiden. Allereerst de inningsfase waarbij de pandhouder – na de mededeling van zijn pandrecht – de vorderingen int. De inning zelf is echter géén executie. Door de inning ontstaat, aldus de Hoge Raad, een pandrecht op het geïnde op de voet van art. 3:246 lid 5 BW. De tweede fase bestaat uit het nemen van verhaal op het geïnde op de voet van art. 3:255 jo. art. 3:253 lid 1 BW.

Deze twee door de Hoge Raad onderscheiden fases zouden vanuit een goederenrechtelijk oogpunt moeilijk voorstelbaar zijn indien de pandhouder géén kwaliteitsrekening zou mogen openen en er geen andere manier is de inning buiten het vermogen van de pandhouder om te laten plaatsvinden.³⁸ Vindt de inning via het vermogen van de pandhouder plaats, dan geraken art. 3:246 lid 5 en 3:255 BW direct buiten beeld doordat de pandhouder direct rechthebbende van het geïnde wordt. Neemt men echter aan dat de pandhouder een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking kan openen – en neemt men aan dat de pandhouder verplicht is van deze mogelijkheid gebruik te maken³⁹ – dan is het door de Hoge Raad omschreven tweefasensysteem van verhaal op vorderingen op naam goed in de goederenrechtelijke systematiek in te passen. Nadat het

geïnde – na inning (fase 1) – op de kwaliteitsrekening is gevloeid, is de pandgever nog rechthebbende van het geïnde. Vervolgens zal, bijvoorbeeld via een overboeking naar de rekening van de pandhouder, verhaal genomen moeten worden op de voet van art. 3:255 jo. art. 3:253 lid 1 BW (fase 2). Dankzij dit tweefasen-model is te verklaren waarom een pandhouder door kan gaan met innen, nadat hij al genoeg heeft geïnd om zijn geseceerde vordering uit te voldoen. Zou inning en verhaal ‘één’ zijn dan houdt de inningsbevoegdheid op een gegeven moment op (namelijk: nadat genoeg geïnd is om de geseceerde vordering uit te voldoen).

Toch vergt dit tweefasenmodel nadere aandacht. Veelal wordt onder verwijzing naar de parlementaire geschiedenis namelijk geleerd,⁴⁰ dat men aan het substitutiepandrecht van art. 3:246 lid 5 BW niet toekomt voor zover de pandhouder een opeisbare vordering op de pandgever heeft.⁴¹ Er zijn dan, zo heet het, geen executoriale maatregelen nodig omdat het de strekking van art. 3:255 BW zou zijn dat de pandhouder het geïnde als ‘opbrengst van het pand kan beschouwen’.⁴² In deze opvatting wordt het pandrecht op het geïnde als het ware overgeslagen omdat inning en verhaal samenvallen zodra de geseceerde vordering opeisbaar is.

33. Asser/Van Mierlo & Krzemiński 3-VI 2020/215.

34. H.J. Snijders 2004/7, p. 305. Zie in vergelijkbare zin: Asser/Van Mierlo & Krzemiński 3-VI 2020/215.

35. Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340. Dat Sliis-Stroom, waarnaar in de parlementaire geschiedenis wordt verwezen, achterhaald is doet niets af aan het feit dat het kennelijk de wil van de wetgever is geweest dat de innende pandhouder een kwaliteitsrekening kan aanhouden.

36. Aldus: Booms 2017, p. 121. Steneker is, bijvoorbeeld, van mening dat het substitutiepand van art. 3:246 lid 5 BW nimmer tot stand komt als het geïnde geld betreft. Zie Steneker, *Pandrecht* (Mon. BW nr. B12a), 2022/55.

37. HR 9 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:524, NJ 2021/214, m.nt. F.M.J. Verstijlen (*Van Dooren q.q./Holding B.V.*), r.o. 3.2.2.-3.2.4.

38. Van Vliet en Wibier wijzen nog op de mogelijkheid dat de pandhouder een rekening opent op naam van de pandgever. Zie: Van Vliet 2011, par. 2.1; Wibier 2012, p. 383.

39. Hetgeen in de parlementaire geschiedenis wordt aangenomen. Zie: Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340.

40. Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340 (nr. 3). Zie bijvoorbeeld: Asser/Van Mierlo & Krzemiński 3-VI 2020/215; Stein in: GS Vermogensrecht, art. 3:246 BW, aant. 4.3.3.1 en de aldaar vermelde literatuur.

42. Zie expliciet: Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340 (nr. 3); Asser/Van Mierlo & Krzemiński 3-VI 2020/215.

Ik heb twijfel bij de juistheid van deze visie. In de parlementaire geschiedenis wordt bij de formulering van de genoemde zienswijze namelijk tot uitgangspunt genomen dat de pandhouder het geïnde in zijn vermogen ontvangt.⁴³ Ontvangt de pandhouder het geïnde in zijn vermogen, dan kan het inderdaad bijna niet anders zijn dan dat inning en verhaal als het ware één zijn. Maar, neemt men aan – en in de parlementaire geschiedenis wordt dit aangenomen⁴⁴ – dat de pandhouder het geïnde op een kwaliteitsrekening moet ontvangen, dan valt het geïnde (als inderdaad op een kwaliteitsrekening wordt ontvangen) juist niet in het vermogen van de pandhouder. Als de pandhouder het geïnde niet in zijn vermogen ontvangt, ligt het minder voor de hand om aan te nemen dat inning en verhaal samenvallen. Voor de hand ligt veeleer – zeker in het licht van *Van Dooren q.q./Holding-arrest* – om aan te nemen dat de vordering op de bank aan de pandgever toekomt, waarop de pandhouder krachtens art. 3:246 lid 5 BW een pandrecht heeft. Art. 3:255 lid 1 BW geeft de pandhouder vervolgens de bevoegdheid om zich zonder aanzegging uit het pand te voldoen. De meest aangewezen weg daartoe is dat de pandhouder het saldo – of een deel daarvan – naar zijn betaalrekening overboekt.

Terug naar de argumenten waarom een innende pandhouder ter zake van de inning een kwaliteitsrekening aan behoort te kunnen houden. Tegen de achtergrond van de ruime inningsbevoegdheid van de openbare pandhouder (inhoudende dat hij meer kan innen dan zijn geseceureerde vordering groot is) valt te betogen dat in het stelsel van de Hoge Raad de eerste openbare pandhouder een *de facto* gelegenheidsvertrouwenspositie heeft, dat wil zeggen: een vertrouwenspositie ter gelegenheid van de inning. Het was al zo dat de *inning* van verpande vorderingen gezien kan worden als *beheer* van de verpande vorderingen.⁴⁵ Dit beheer moet, zo valt aan te nemen, de pandhouder als een goed pandhouder uitoefenen.⁴⁶ Het was ook al zo, dat de pandhouder het beheer niet alleen voert in het belang van de pandgever, maar ook ten behoeve van andere pandhouders en andere belanghebbenden als bedoeld in art. 3:253 lid 1 BW. Daar komt nu bij dat de Hoge Raad, vermoedelijk op praktische gronden, van oordeel is dat een pandhouder méér mag innen dan het beloop van zijn verzekerde vordering groot is, óók als het pandrecht zich uitstrekt over meerdere vorderingen van de pandgever en hij op een zeker moment genoeg vorderingen heeft geïnd om zich volledig uit te voldoen. In zekere zin heeft de Hoge Raad de eerste pandhouder tot spil van de inning gemaakt. Daarbij past het om in het verlengde van art. 19 GDW aan te nemen dat een innende pandhouder – net zoals de deurwaarder – een kwaliteitsrekening kan aanhouden.

Er is, tot slot, ook – los van art. 3:246 lid 5 BW – een goede grond voor de mogelijkheid voor de innende pandhouder om een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijke werking te openen. Het is deze: de wetgever lijkt er weinig rekening mee te hebben gehouden dat óók de zekerheidsnemer failliet kan gaan en dat de zekerheidsgever kan blijven zitten met een concurrente vordering op de zekerheidsnemer.⁴⁷ Dit laatste komt doordat, zoals al is geconstateerd, de vordering tot afdracht van het overschot van executie als bedoeld in art. 3:253 lid 1 BW een concurrente is.⁴⁸ Door de ruime inningsbevoegdheid van de pandhouder na het *Van Dooren q.q./Holding-arrest* kan de vordering bovendien flink oplopen zodat er lelijke ongelukken kunnen gebeuren, in het bijzonder als het gaat om een pandhouder die geen bank is. In mijn optiek kunnen de schuldeisers van de pandhouder door een inningsoverschot een onverdiend voordeel in de wacht slepen ten koste van de pandgever.⁴⁹ Dit onverdiende voordeel van de

43. Zie: Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340 (nr. 3): 'Aan een pandrecht op het geïnde komt men aldus niet toe. Men kan hier - zoals de commissie doet - van „overeenkomstige toepassing” van artikel 3.9.2.15 spreken, maar in wezen is het de strekking van dit artikel zelf die meebrengt dat de pandhouder *die de geldswaarde in girale vorm in zijn vermogen ontving*, deze zonder meer als „opbrengst” van het pand kan beschouwen, zodat voor het te nemen verhaal geen verdere executoriale maatregelen tot tegeldemaking zijn vereist.' (curs. TvDL).

44. Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340 (nr. 3).

45. In deze zin: Rank-Berenschot 1997, p. 238; Sijnders & Rank-Berenschot, *Goederenrecht* (SBR), Deventer: Kluwer 2022, nr. 547. Instemmend: Struycken 1997, p. 146-147.

46. Er wordt wel gezegd dat art. 3:243 lid 1 BW, dat voorschrijft dat de pandhouder als een goed pandhouder voor de verpande *zaak* moet zorgdragen, van overeenkomstige toepassing is op vorderingen. Zie: D.F.H. Stein in: *GS Vermogensrecht*, art. 3:243 BW, aant. 3.

47. Van Vliet, 2011, par 1. Nieuwesteeg noemt dit het fundamentele gebrek van het pandrecht. Zie Nieuwesteeg 2022.

48. Van Vliet 2011, par 2.1; Zwalve 2014, p. 532.

49. In algemene zin betoogt Van Hees dat schuldeisers van de rekeninghouder ongerechtvaardigd worden verrijkt als zij verhaal kunnen nemen op gelden die de schuldenaar ten behoeve van derden beheert. Een kwaliteitsrekening voorkomt dit. Zie: Van Hees, 2007 p. 83. Ik spreek bewust niet van een ongerechtvaardigde verrijking omdat een verrijkingssactie ex 6:212 lid 1 BW van de pandgever jegens de schuldeisers van de pandhouder, in mijn optiek, weinig kans heeft. Waarschijnlijk zal aansprakelijkheid op grond van ongerechtvaardigde verrijking afstuiten op het ongerechtvaardigdheidsvereiste of het redelijkheidsvereiste omdat, zoals Schoordijk zou zeggen, het stelsel van preferenties niet doorbroken mag worden door de algemene verrijkingssactie. Zie: Schoordijk 1979, p. 457. Zie in algemene zin over de verhouding tussen de algemene verrijkingssactie en de gelijkheid van schuldeisers: Van der Linden 2019, p. 328-332 en de aldaar vermelde literatuur.

schuldeisers van de pandhouder ten koste van de pandgever kan, deels,⁵⁰ worden voorkomen indien de pandhouder een kwaliteitsrekening met goederenrechtelijk effect kán openen en hij – als goed pandhouder – verplicht is een dergelijke rekening te openen.

5. De werking van de kwaliteitsrekening

Mijns inziens zijn er dus verschillende redenen te geven waarom een innende pandhouder een kwaliteitsrekening zou moeten kunnen openen ter zake van de inning. Bedacht moet worden, dat niet iedere rekening van de pandhouder zomaar als kwaliteitsrekening kan fungeren. Het zal duidelijk uit de tenaamstelling van de rekening moeten blijken dat de pandhouder de rekening aanhoudt ter zake van de inning van aan hem verpande vorderingen.⁵¹ Voor derden moet het, anders gezegd, duidelijk zijn dat het om een kwaliteitsrekening gaat.⁵² Blijkt uit de tenaamstelling voldoende dat het een kwaliteitsrekening betreft die de pandhouder aanhoudt ter zake van de inning van verpande vorderingen, dan behoort de vordering niet toe aan de rekeninghouder (de pandhouder) maar aan de pandgever of – als vorderingen van meerdere pandgevers zijn geïnd – aan de pandgevers gezamenlijk.

De kwaliteitsrekening ter zake van de inning verschilt, praktisch gezien, van de kwaliteitsrekening die wordt aangehouden door, bijvoorbeeld, een notaris.⁵³ Daar waar in het kader van de derdengeldrekening van de notaris de op de rekening gestorte bedragen voorwaardelijk toebehoren aan, bijvoorbeeld, de koper en de verkoper van een registergoed,⁵⁴ is het bij een kwaliteitsrekening ter zake van de inning zo dat het geïnde – onvoorwaardelijk – toebehoort aan de pandgevers wiens vordering zijn geïnd, zij het dat op het geïnde een pandrecht rust ten behoeve van de pandhouder. De pandhouder kan, als gezegd, op de voet van art. 3:255 lid 1 BW verhaal nemen door een deel van het saldo over te boeken. Bovendien zal de kwaliteitsrekening in beginsel alléén worden gebruikt ter zake van de inning.⁵⁵

6. Slot

De in de literatuur gerezen twijfel over de vraag of een openbaar pandhouder na het *ProCall*-arrest nog wel een goederenrechtelijk werkende kwaliteitsrekening kan openen ter zake van de inning van aan hem verpande vorderingen is, in mijn optiek, gestoeld op een te restrictieve uitleg van het genoemde arrest. De samenvatting van *ProCall* dat alleen partijen met een vertrouwensfunctie als een notaris en een deurwaarder een kwaliteitsrekening kunnen openen is mijns inziens niet juist. Het komt erop aan of de kwaliteitsrekening past in het stelsel van de wet en

aansluit bij wel in de wet geregelde gevallen. De aanvaarding van een kwaliteitsrekening van een innende pandhouder sluit aan bij art. 3:246 lid 5 BW. Het past bovendien bij het tweefasenmodel dat geldt als de pandhouder door middel van inning verhaal zoekt op aan hem verpande vorderingen. Tot slot wordt met een kwaliteitsrekening voorkomen dat de schuldeisers van de insolvente pandhouder een onverdiend voordeel in de wacht slepen ten koste van de pandgever.

De innende pandhouder kan naar mijn mening dan ook een goederenrechtelijk werkende kwaliteitsrekening aanhouden ter zake van de inning van aan hem verpande vorderingen. Hij kan dit niet alleen, hij moet dit ook. In de parlementaire geschiedenis wordt deze verplichting gestoeld op het toe-eigeningsverbod van art. 3:235 BW,⁵⁶ hetgeen wat minder zuiver is omdat dit een bepaling is die leidt tot nietigheid van een toe-eigening strekkend beding. Zelf zou ik de verplichting willen funderen op een analogische toepassing van art. 3:243 BW. De innende pandhouder moet zich gedragen als een goed pandhouder en een goed pandhouder zorgt ervoor dat het geïnde niet in zijn vermogen vloeit, zeker niet als er een gerede kans is op een overschot. Voor het aannemen van een kwaliteitsrekening door een innende pandhouder is wél vereist dat voldoende uit de tenaamstelling blijkt dat het een rekening is die wordt aangehouden ter zake van de inning van vorderingen.

50. *Deels*, want de pandgever blijft afhankelijk van het handelen van de pandhouder. Als de innende pandhouder géén kwaliteitsrekening opent dan zou de pandhouder slechts een concurrente vordering hebben.
 51. Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340 (nr. 3).
 52. Zie in algemene zin over de eis dat een rekening als kwaliteitsrekening moet zijn geconstrueerd bijvoorbeeld: Vriesendorp 1998, p. 146-148; Sniijders 2004, p. 302.
 53. De kwaliteitsrekening van de notaris wordt beheerst door art. 25 Wna.
 54. Van daaruit kan de vraag rijzen wat rechtens is als – na de levering – de titel van de overdracht is vernietigd terwijl de koopprijs nog op de kwaliteitsrekening staat. Zie daarover: HR 16 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:588, *RvdW* 2021/428, r.o. 3.1.2-3.1.9 (*Centavos*).
 55. Vragen zoals die uit het *Kadasterkosten*-arrest zullen dan ook minder snel spelen. Zie: HR 19 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1720, *NJ* 2022/193, m.nt. S. Perrick (*Kadasterkosten*).
 56. Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 3 1990, p. 1340.

Literatuurlijst**Van Anken 2018**

J.M. van Anken, 'De ene kwaliteitsrekening is de andere niet, of toch?', *TvI* 2018/24.

Asser/Kortmann 3-III 2017

S.C.J.J. Kortmann (m.m.v. J.S. Kortmann), *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 3. Deel III. Vermogensrecht algemeen. Volmacht en vertegenwoordiging*, Deventer: Wolters Kluwer 2017.

Asser/Van Mierlo & Krzemiński 3-VI 2020

A.I.M. van Mierlo & K.J. Krzemiński, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 3. Vermogensrecht algemeen. Deel VI. Zekerheidsrechten*, Deventer: Wolters Kluwer 2020.

Asser/Perrick 3-V 2019/101

S. Perrick, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 3. Vermogensrecht algemeen. Deel V. Gemeenschap*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.

Booms 2017

T.E. Booms, 'Weeffouten tijdens de werkgroep – artikel 3:246 lid 5 BW', in: F.Q. van de Pol e.a. (red.), *Vijftig weeffouten in het BW*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2017.

Drinkhill 2009

J.E. Drinkhill, 'De verpanding van rekening-courantsaldi. De stand van zaken in tijden van recessie', *MvV* 2009/7.

Van Hees 2007

J. J. van Hees, 'De balans van de kwaliteitsrekening', in: N.E.D. Faber, C.J.H. Jansen, N.S.G.J. Vermunt (red.), *Fiduciaire verhoudingen. Libellus Amicorum prof. mr. S.C.J.J. Kortmann*, Deventer: Kluwer 2007.

Kaptein 2016

F.J.L. Kaptein, *Pandrecht. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de gevolgen van het vuistloze en stille karakter van het pandrecht* (diss. Groningen), Den Haag: Boom juridisch 2016.

Koops 2010

E. Koops, *Vormen van subsidiariteit. Een historisch-comparatistische studie naar het subsidiariteitsbeginsel bij pand, hypotheekrecht en borgtocht* (diss. Leiden), Den Haag: BJu 2010.

Van der Linden 2019

T. van der Linden, *Aanvullend Verrijktingsrecht* (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2019.

Nieuwesteeg 2022

W.H.B.K. Nieuwesteeg, 'Een fundamenteel gebrek van het pandrecht', *MvV* 2022/11.

Rank-Berenschot 1997

E.B. Rank-Berenschot, 'Substitutie na inning van een openbaar verpande vordering', in: S.C.J.J. Kortmann, N.E.D. Faber, A.A. van Rossum e.a. (red.), *Onderneming en 5 jaar nieuw Burgerlijk Recht*, Deventer: Kluwer 1997.

Reehuis & Heisterkamp, Pitlo Goederenrecht 2019

W.H.M. Reehuis & A.H.T. Heisterkamp, *Pitlo. Deel 3. Goederenrecht*, Deventer: Kluwer 2019.

Schoordijk 1979

H.C.F. Schoordijk, *Het algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht naar het Nieuw Burgerlijk Wetboek*, Deventer: Kluwer 1979.

Schoordijk 2003

H.C.F. Schoordijk, 'Een kwaliteitsrekening is voor een gewoon mens niet meer weggelegd', *WPNR* 2003/6541.

Snijders 2004

H.J. Snijders, 'De kwaliteitsrekening nader beschouwd', *NTBR* 2004/7.

Snijders & Rank-Berenschot, Goederenrecht (SBR), 2022

H.J. Snijders & Rank-Berenschot, *Goederenrecht, Studiereeks Burgerlijk Recht deel 2*, Deventer: Kluwer 2022.

Spath 2010

J.B. Spath, *Zaaksvervanging* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2010.

Stein in: GS Vermogensrecht, art. 3:243 BW, aant. [nr.]

D.F.H. Stein, 'Art. 3:243', in: J. Hijma (red.), *Groene Serie Vermogensrecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Stein in: GS Vermogensrecht, art. 3:246 BW, aant. [nr.]

D.F.H. Stein, 'Art. 3:246', in: J. Hijma (red.), *Groene Serie Vermogensrecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Steneker, Pandrecht (Mon. BW nr. B12a), 2012/[paragraaf]

A. Steneker, *Pandrecht (Monografieën BW nr. B12a)*, Deventer: Kluwer 2012.

Steneker, *Pandrecht* (Mon. BW nr. B12a), 2022/[paragraaf]

A. Steneker, *Pandrecht (Monografieën BW nr. B12a)*, Deventer: Wolters Kluwer 2022.

Struycken 1997

T.H.D. Struycken, 'De aanspraken van de pandgever en de pandhouder op het geïnde', in: Nieskens-Ispording, E.M. Hemmen (red.), *Discussies omtrent beslag, verhaal en beschikkingsbevoegdheid*, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1997.

Struycken 2007

T.H.D. Struycken, *Numerus Clausus* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2007.

Verdaas in *GS Faillissementswet*, art. 20 Fw, aant. [nr.]

A.J. Verdaas, 'art. 20 Fw', in: A.J. Verdaas (red.), *Groene Serie Faillissementswet*, Deventer: Wolters Kluwer.

Verdaas 2008

A.J. Verdaas, *Stil pandrecht op vorderingen op naam* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2008.

Verstijlen 2021

F.M.J. Verstijlen, annotatie bij HR 9 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:524, *NJ* 2021/214.

Van Vliet 2011

L.P.W. van Vliet, 'Het faillissement van de zekerheidsnemer: hoe sterk is de vordering van de zekerheidsgever tot vergoeding van de overwaarde bij executie?', *NTBR* 2011/3.

Vriesendorp 1998

R.D. Vriesendorp, 'De kwaliteitsrekening in Nederland: een nadere regeling gewenst!', in: E. Dirix, R.D. Vriesendorp, *Inzake kwaliteit. De kwaliteits- of derdenrekening naar Belgisch en Nederlands recht*, Deventer: Kluwer 1998, p. 146-148.

Vriesendorp 2004

R.D. Vriesendorp, 'Coöperatie Beatrixziekenhuis/ProCall', annotatie bij: HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF3413, *Ars Aequi* 2004/11, p. 779.

Wibier 2012

R.M. Wibier, 'Twintig jaar stil pandrecht op vorderingen in Nederland', *WPNR* 2012/6931, p. 383.

Wolfert 2007

E.C.M. Wolfert, *De kwaliteitsrekening*, Deventer: Kluwer 2007.

Zwalve 2008

W.J. Zwalve, 'Hyperocha. Het overschot na executie in het Justiniaanse, het gemene en het Nederlandse recht', in: F.J. Beekhoven van den Boezem, G. Bergervoet, F.J. Verstijlen (red.), *Groninger zekerheid. Liber Amicorum Wim Reehuis*, Deventer: Kluwer 2014.